

Pərixanım Soltanqızının qazax ədəbiyyatının klassiki Abayın yaradıcılığı əsasında yazdığı “Azərbaycan-qazax ədəbi əlaqələri (Abay Kunanbayevin yaradıcılığı əsasında)” kitabı, hər şeydən əvvəl, onunla əlamətdardır ki, bir böyük mütəfəkkir-şairin təmsalında iki türk xalqının - Azərbaycan və qazax xalqlarının ədəbiyyatları arasındakı qarşılıqlı münasibətlər araşdırılır. Və tamamilə doğru olan belə bir nəticəyə gəlməyə imkan verir ki, türk dünyası ədəbiyyatın-

“Azərbaycan-qazax ədəbi əlaqələri”

Nizami CƏFƏROV, akademik

da onlarla, hətta yüzlərlə elə böyük şəxsiyyətlər olmuşdur ki, onların yaradıcılığı bütün türklərin intellektual-mədəni sərvətidir.

Həm də burada söhbət XI-XII əsrlərə, yaxud orta əsrlərin sonlarına qədərki orta qazax tarixi dövrlərdən yox, daha sonrakı əsrlərdə, yeni türk xalqlarının bir-birindən ayrıldığı, müstəqil mədəniyyətlərini (və tarixlərini!) yaratdıqları dövrdən və ya mərhələlərdən gedir.

Abayın yaradıcılığı nə qədər qazax milli təfəkkürünün möhtəşəm (və səciyyəvi!) hadisəsi olsa da, ümumtürk mədəniyyəti kontekstində də özəməti ilə görünən şəxsiyyətdir.

Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyev təsadüfən

deməmişdi ki, “Abay və onun yaradıcılığı bütün bəşəriyyətə, bütün xalqlara məxsusdur. Təbii ki, bu, qazax xalqının xoşbəxtliyidir”.

Qazax xalqının lideri Nursultan Nazarbayev isə şair-mütəfəkkirin mənsub olduğu xalq qarşısındakı tarixi xidmətini belə müəyyənləşdirmişdir:

“Abay çox istəyirdi ki, dünyada mədəni inkişafda liderlik edən, hörmət qazanan digər xalqlar kimi qazaxlar da maarifçi xalq olsunlar”.

Pərixanım Soltanqızı Abayın həyatına, yaradıcılığına, dünyagörüşünə bir nəzər saldıqdan sonra onun lirikasını Azərbaycan şairlərinin tərcüməsində təhlil edir, əsas mövzalarını, ideyalarını müəyyənləşdirir. Və qazax şairinin poeziya-

sını Füzuli, Vaqif kimi böyük Azərbaycan şairlərinin şeirləri ilə müqayisə edir. Sonrakı fəsildə isə həmin müqayisə daha geniş miqyasda - süjetlər, motivlər əsasında aparılır. Abay yaradıcılığına dahi Nizami-dən gələn təsirlər araşdırılır. Xüsusilə XIX əsr Azərbaycan ədəbiyyatı ilə Abay yaradıcılığı arasındakı sosial-tipoloji oxşarlıqların ortaya çıxarılması müəyyən maraq doğurmaya bilmir.

Nəhayət, Abayın Azərbaycan dilinə çevrilməsi, nəşri, tədqiqi məsələlərinə də kitabda yer ayrılmışdır.

Və sonda böyük şairin yaradıcılığından nümunələr verilmişdir.

Əminik ki, Pərixanım Soltanqızının hazırladığı dərs vəsaiti “türk xalqları ədəbiyyatı” üzrə ixtisaslaşan tələbələrə də kömək olacaqdır.